

Důchodová reforma včetně souvisejících daňových změn

Tento materiál je zpracován Ministerstvem financí k projednání na plenární schůzi RHSD ČR dne 21. dubna 2011. Obsahuje obecnou rekapitulaci důchodové reformy a dále popis nastavení II. a III. pilíře.

Struktura důchodového systému po reformě

Důchodový systém bude mít po reformě 3 základní pilíře:

- I. pilíř, který představuje již existující státní průběžný systém, tzv. pay-as-you-go;
- II. nově vytvořený dobrovolný pilíř (tzv. opt-out), ve kterém budou nové penzijní společnosti spravovat důchodové fondy; a
- III. pilíř, ve kterém budou působit současné penzijní fondy po transformaci na penzijní společnosti. Tyto budou spravovat jak tzv. transformační fondy, tak nové účastnické fondy.

Základní principy vzniku doplňkového důchodového pojištění (II. pilíře)

Při vzniku II. pilíře se vycházelo z návrhů Poradního expertního sboru ministrů financí a práce a sociálních věcí a Národní ekonomické rady vlády s tím, že v některých bodech došlo k modifikaci při návrhu finální podoby pilíře.

Účast

Navrhované řešení předpokládá systém s dobrovolným vstupem. Pojištěnci budou mít do dosažení věku 35 let možnost rozhodnout se pro vyvázání (tzv. opt-out) části pojistného ze státního průběžného systému do fondového pilíře. Osoby, které budou mít v době spuštění reformy více než 35 let, se budou moci rozhodnout ve lhůtě 6 měsíců. Ve chvíli, kdy se účastník rozhodne, nebude již moci své rozhodnutí změnit.

Výše pojistné sazby

2. pilíř bude financován vyvázáním části pojistného na důchodového pojištění z I. pilíře. Účastníkovi II. pilíře se sníží příspěvek do I. pilíře o 3 p.b. na 25 % vyměřovacího základu. Účastník bude mít povinnost doplnit další 2 p.b. z vlastních prostředků. Celková výše odvodu pojistného tak bude 30 % z vyměřovacího základu. O vyvázané 3 p.b. se následně adekvátně sníží důchod z I. pilíře.

Vlastnictví prostředků

Prostředky naspořené do II. pilíře jsou vlastnictvím účastníka. V případě jeho úmrtí se tudíž stávají předmětem dědictví s tím, že je bude možno dědit pouze ve formě nároků z II. pilíře. Pokud se dědic nebude účastnit II. pilíře, zdědí finanční prostředky ve výši dodatečného pojistného (2 p.b., tj. 40 % prostředků), zbytek (vyvázané 3 p.b., tj. 60 % prostředků) připadne státu.

Institucionální uspořádání pro spořicí fázi

Investiční správu ve fázi akumulace finančních prostředků ve II. pilíři budou provádět penzijní společnosti prostřednictvím důchodových fondů. Penzijní společnosti budou muset ke své činnosti získat zvláštní licenci od České národní banky a budou muset povinně nabízet 4 druhy fondů, které se budou od sebe lišit investičními limity, strukturou spravovaného portfolia a s tím spojeným rizikem. Bude se jednat o všeobecný fond investující do státních dluhopisů, dále konzervativní, vyvážený a dynamický fond. Pro každý druh fondů budou

zákonem definovány tzv. investiční limity. Placení pojistného bude probíhat prostřednictvím Jednoho inkasního místa (dále JIM).

Institucionální uspořádání pro výplatní fázi a druhy dávek

Ze II. pilíře budou vypláceny 2 základní druhy dávek. Starobní důchod ve formě doživotní anuity, příp. starobní důchod ve formě doživotní anuity se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu ve stejné výši po dobu 3 let ode dne úmrtí účastníka, bude vyplácen životní pojišťovnou. Účastník si bude moci vybrat místo doživotní anuity také anuity na dobu určitou (20 let). Tato by pak byla vyplácena přímo penzijní společností. V případě úmrtí před uplynutím doby výplaty anuity na dobu určitou přechází zbytek nároku na výplatu do dědictví.

Účastník II. pilíře tak bude dostávat celkový důchod ze 2 zdrojů – od JIM (důchod I. pilíře) a životní pojišťovny či penzijní společnosti (důchod ze II. pilíře) – a budou na sobě nezávislé.

Transformační náklady a daňové změny

Transformační náklady důchodové reformy budou vyvolány výpadkem příjmů z pojistného do I. pilíře, resp. jejich přeměrování do II. pilíře. Po určité době budou kompenzovány snížením na výdajové straně při krácení výplat důchodů z I. pilíře. Nekompenzované náklady budou pokryty zejména ze zdrojů plynoucích ze zvýšeného výnosu DPH. Některé negativní dopady sjednocení sazeb DPH na občany budou naopak kompenzovány jak standardními mechanismy (např. zvýšením důchodů, zvýšením životního minima apod.), tak ad hoc opatřeními (např. zvýšením slevy na dani na dítě).

Základní principy III. pilíře, transformace stávajících penzijních fondů

Správa fondů III. bude probíhat prostřednictvím penzijních společností, jako tomu bude u II. pilíře. Tyto penzijní společnosti budou zakládány buď nově, anebo vzniknou transformací stávajících penzijních fondů operujících v dnešním sektoru penzijního připojištění. V rámci transformace dojde zejména k oddělení majetku dnešních účastníků a správce. Tím vzniknou tzv. transformační fondy, ve kterých budou alokovány prostředky dnešních účastníků penzijního připojištění. Penzijní společnosti budou v rámci III. pilíře zakládat nové účastnické fondy, do kterých budou vstupovat noví účastníci III. pilíře. V souvislosti s posílením motivace občanů účastnit se tohoto dobrovolného pilíře a přispívat vyšší částky než doposud bude zvážena změna parametrů stávající státní podpory penzijního připojištění. S ohledem na to budou upraveny jak parametry státního příspěvku, tak nepřímé státní podpory v podobě možnosti odečíst část zaplacených příspěvků ze základu pro výpočet daně z příjmů fyzických osob.

Posílení rodinné solidarity – daňové změny

S cílem posílení rodinné solidarity bude umožněno účastníkům zvýšit příjmy svých rodičů, kteří budou příjemci důchodu z I. pilíře. Toto opatření bude realizováno tak, že každý občan – plátcе daně z příjmu fyzických osob – bude moci při podání daňového přiznání či žádosti o zúčtování daně z příjmů zaměstnavatelem požádat o převedení částky odpovídající výši 1 % svého vyměřovacího základu ve prospěch rodičů, kteří jsou poživateli starobního důchodu z I. pilíře.